

Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις στην αντιστάθμιση για παροχή δημόσιας υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

(2012/C 8/02)

1. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗΣ

- Οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ) όχι μόνο είναι θεμελιωμένες στις κοινές αξίες της Ένωσης, αλλά διαδραματίζουν και πρωταγωνιστικό ρόλο στην προώθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής. Η Ένωση και τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο των αντίστοιχων εξουσιών τους, πρέπει να μεριμνούν ώστε οι υπηρεσίες αυτές να λειτουργούν στη βάση αρχών και όρων που τους επιτρέπουν να εκπληρώσουν την αποστολή τους.
- Ορισμένες ΥΓΟΣ μπορούν να παρασχεθούν από δημόσιες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις ⁽¹⁾ χωρίς ειδική χρηματοδοτική ενίσχυση από αρχές των κρατών μελών. Άλλες υπηρεσίες μπορούν να παρασχεθούν μόνο εφόσον η αρμόδια αρχή χορηγεί οικονομική αντιστάθμιση στον πάροχό τους. Ελλείψει ειδικών κανόνων της Ένωσης, τα κράτη μέλη είναι σε γενικές γραμμές ελεύθερα να καθορίσουν τον τρόπο οργάνωσης και χρηματοδότησης των ΥΓΟΣ που παρέχουν.
- Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι να αποσαφηνίσει τις βασικές έννοιες που διέπουν την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις στην αντιστάθμιση για παροχή δημόσιας υπηρεσίας ⁽²⁾. Ως εκ τούτου θα εστιαστεί στις σχετικές με τις κρατικές ενισχύσεις απαιτήσεις που έχουν μεγαλύτερη συνάφεια με την αντιστάθμιση για παροχή δημόσιας υπηρεσίας.
- Παράλληλα με την παρούσα ανακοίνωση, η Επιτροπή προτίθεται να εκδώσει κανονισμό *de minimis* ειδικά για τις ΥΓΟΣ, με τον οποίο αποσαφηνίζει ότι ορισμένα αντισταθμιστικά μέτρα δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 της Συνθήκης ⁽³⁾, και εκδίδει απόφαση ⁽⁴⁾, με την οποία ορισμένα είδη αντιστάθμισης για ΥΓΟΣ που συνιστούν κρατική ενίσχυση χαρακτηρίζονται συμβατά με τη Συνθήκη δυνάμει του άρθρου 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης και απαλλάσσονται από την υποχρέωση κοινοποίησης δυνάμει του άρθρου 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης, καθώς και ένα πλαίσιο ⁽⁵⁾ στο οποίο καθορίζονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες κρατικές

ενισχύσεις για ΥΓΟΣ που δεν καλύπτονται από την απόφαση μπορούν να κηρυχθούν συμβατές δυνάμει του άρθρου 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης.

- Η παρούσα ανακοίνωση δεν θίγει την εφαρμογή άλλων διατάξεων της νομοθεσίας της Ένωσης, ιδίως εκείνων που αφορούν τις δημόσιες συμβάσεις και τις απαιτήσεις που απορρέουν από τη Συνθήκη και από τομεακές νομοθετικές ρυθμίσεις της Ένωσης. Σε περίπτωση που δημόσια αρχή επιλέγει να αναθέσει σε τρίτο μέρος την παροχή υπηρεσίας, υποχρεούται να συμμορφωθεί προς την νομοθεσία της Ένωσης που διέπει τις δημόσιες συμβάσεις, η οποία απορρέει από τα άρθρα 49 έως 56 της Συνθήκης, τις οδηγίες της Ένωσης για τις δημόσιες συμβάσεις [οδηγία 2004/17/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών ⁽⁶⁾, και οδηγία 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών ⁽⁷⁾] και τους τομεακούς κανόνες ⁽⁸⁾. Επίσης, σε περιπτώσεις όπου οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις είναι εν όλω ή εν μέρει ανεφάρμοστες (πχ. για συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών και για συμβάσεις υπηρεσιών που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΒ της οδηγίας 2004/18/ΕΚ, συμπεριλαμβανομένων ορισμένων τύπων κοινωνικών υπηρεσιών), ενδέχεται ωστόσο η ανάθεση να πρέπει να πληροί τις προβλεπόμενες από τη Συνθήκη προϋποθέσεις της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης, της αναλογικότητας και της αμοιβαίας αναγνώρισης ⁽⁹⁾.
- Εκτός από τα θέματα που εξετάζονται στην παρούσα ανακοίνωση, στην απόφαση 2012/21/ΕΕ και στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με πλαίσιο της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας (2011), η Επιτροπή θα δώσει απαντήσεις σε επιμέρους ερωτήματα που ανακύπτουν στο πλαίσιο της εφαρμογής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις στις ΥΓΟΣ. Τούτο θα το πράξει, μεταξύ άλλων, μέσω της διαδραστικής της υπηρεσίας πληροφόρησης για τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, η οποία είναι προσβάσιμη στον δικτυακό τόπο της Επιτροπής ⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁾ Σύμφωνα με το άρθρο 345 της Συνθήκης, οι Συνθήκες δεν προδικάζουν με κανένα τρόπο το καθεστώς της ιδιοκτησίας στα κράτη μέλη. Κατά συνέπεια, οι κανόνες ανταγωνισμού δεν εισάγουν διακρίσεις σε βάρος επιχειρήσεων με βάση το δημόσιο ή ιδιωτικό ιδιοκτησιακό καθεστώς τους.

⁽²⁾ Περαιτέρω κατευθύνσεις περιέχονται στον οδηγό για την εφαρμογή των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις, τις δημόσιες συμβάσεις και την εσωτερική αγορά στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, και ιδίως σε κοινωνικές υπηρεσίες γενικού συμφέροντος, SEC(2010) 1545 τελικό της 7ης Δεκεμβρίου 2010.

⁽³⁾ Βλέπε σελίδα 23 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας.

⁽⁴⁾ Απόφαση 2012/21/ΕΕ της Επιτροπής της 21ης Δεκεμβρίου 2011 για την εφαρμογή του άρθρου 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΕΕ L 7 της 11.1.2012, σ. 3).

⁽⁵⁾ Βλέπε σελίδα 15 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας.

⁽⁶⁾ ΕΕ L 134 της 30.4.2004, σ. 1.

⁽⁷⁾ ΕΕ L 134 της 30.4.2004, σ. 114.

⁽⁸⁾ Βλ. για παράδειγμα τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1370/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2007, για τις δημόσιες επιβατικές, σιδηροδρομικές και επιβατικές μεταφορές και την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΟΚ) αριθ. 1191/69 και 1107/70 (ΕΕ L 315 της 3.12.2007, σ. 1).

⁽⁹⁾ Υπόθεση C-324/98 *Telustria Verlags GmbH και Telefonadress GmbH κατά Telekom Austria AG* [2000] Συλλογή I-10745, σκέψη 60 και ερμηνευτική ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το κοινοτικό δίκαιο που εφαρμόζεται στην ανάθεση συμβάσεων οι οποίες δεν καλύπτονται ή καλύπτονται εν μέρει από τις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις (ΕΕ C 179 της 1.8.2006, σ. 2).

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/services_general_interest/registration/form_en.html

7. Η παρούσα ανακοίνωση δεν θίγει τη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

2.1. Έννοιες της επιχείρησης και της οικονομικής δραστηριότητας

8. Με βάση το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εφαρμόζονται σε γενικές γραμμές μόνο όταν ο αποδέκτης είναι «επιχείρηση». Για την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις έχει συνεισφέρει καθοριστική σημασία εάν ο πάροχος υπηρεσίας γενικού συμφέροντος μπορεί να θεωρηθεί επιχείρηση ή όχι.

2.1.1. Γενικές αρχές

9. Το Δικαστήριο έχει επανειλημμένα ορίσει τις επιχειρήσεις ως οντότητες που ασκούν οικονομική δραστηριότητα ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τις διέπει και τον τρόπο χρηματοδότησής τους⁽¹⁾. Συνεπώς, ο χαρακτηρισμός μιας συγκεκριμένης οντότητας ως επιχείρησης εξαρτάται αποκλειστικά από τη φύση των δραστηριοτήτων που ασκεί. Η εν λόγω γενική αρχή έχει τρεις σημαντικές επιπτώσεις:

Πρώτον, το καθεστώς της οντότητας δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας δεν είναι αποφασιστικής σημασίας. Για παράδειγμα, η οντότητα που έχει χαρακτηριστεί ως ένωση ή αθλητικός όμιλος δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, δύναται ωστόσο να θεωρηθεί επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Για τον σκοπό αυτό το μόνο κριτήριο που λαμβάνεται υπόψη είναι εάν η οντότητα ασκεί οικονομική δραστηριότητα.

Δεύτερον, η ίδια η εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις δεν εξαρτάται από το εάν η οντότητα έχει κερδοσκοπικό σκοπό. Με βάση τη νομολογία του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου, οι μη κερδοσκοπικές οντότητες μπορούν επίσης να προσφέρουν αγαθά και υπηρεσίες στην αγορά⁽²⁾. Στις περιπτώσεις που αυτό δεν ισχύει, οι πάροχοι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα παραμένουν βεβαίως εξ ολοκλήρου εκτός του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων.

⁽¹⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-180/98 έως C-184/98 *Pavlon* και *λοιποί* [2000] Συλλογή I-6451.

⁽²⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78 *Van Landuyck* [1980] Συλλογή 3125, παράγραφος 21·Υπόθεση C-244/94 *FFSA* και *λοιποί* [1995] Συλλογή I-4013·Υπόθεση C-49/07 *MOTOE* [2008] Συλλογή I-4863, σκέψεις 27 και 28.

Τρίτον, ο χαρακτηρισμός μιας οντότητας ως επιχείρησης συνδέεται πάντα με συγκεκριμένη δραστηριότητα. Μια οντότητα που ασκεί τόσο οικονομικές όσο και μη οικονομικές δραστηριότητες πρέπει να θεωρείται ως επιχείρηση μόνο σε σχέση με τις πρώτες.

10. Δύο χωριστές νομικές οντότητες μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελούν μία οικονομική μονάδα για τους σκοπούς της εφαρμογής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις. Η εν λόγω οικονομική μονάδα λογίζεται στη συνέχεια ως η σχετική επιχείρηση. Για το σκοπό αυτό, το Δικαστήριο εξετάζει την ύπαρξη πλειοψηφικής συμμετοχής ή λειτουργικών, οικονομικών και οργανικών δεσμών⁽³⁾. Αφετέρου, μια οντότητα που δεν παρέχει ίδια αγαθά ή υπηρεσίες σε αγορά δεν συνιστά επιχείρηση αποκλειστικά λόγω του γεγονότος της κατοχής μετοχών, ακόμη και πλειοψηφικών συμμετοχών, όταν οι συμμετοχές αυτές επιτρέπουν μόνο την άσκηση των δικαιωμάτων που συνδέονται με το καθεστώς του μετόχου ή εταίρου καθώς και, κατά περίπτωση, την είσπραξη μερισμάτων που αποτελούν απλώς καρπούς της ιδιοκτησίας του περιουσιακού στοιχείου⁽⁴⁾.

11. Για να γίνει διάκριση μεταξύ οικονομικών και μη οικονομικών δραστηριοτήτων, το Δικαστήριο έχει επανειλημμένα αποφανθεί ότι κάθε δραστηριότητα που συνίσταται στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών στην αγορά αποτελεί οικονομική δραστηριότητα⁽⁵⁾.

12. Η απάντηση στο ερώτημα εάν υφίσταται μια αγορά για ορισμένες υπηρεσίες εξαρτάται από τον τρόπο που οι υπηρεσίες αυτές οργανώνονται στο οικείο κράτος μέλος⁽⁶⁾. Οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εφαρμόζονται μόνο όταν μια συγκεκριμένη δραστηριότητα παρέχεται σε περιβάλλον αγοράς. Η οικονομική φύση ορισμένων υπηρεσιών μπορεί συνεπώς να διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Εξάλλου, λόγω πολιτικών επιλογών ή οικονομικών εξελίξεων, ο χαρακτηρισμός μιας ορισμένης υπηρεσίας μπορεί να μεταβληθεί με την πάροδο του χρόνου. Ενδέχεται, σε δραστηριότητα που σήμερα δεν χαρακτηρίζεται ως δραστηριότητα αγοράς, να της δοθεί στο μέλλον ο χαρακτηρισμός αυτός και αντιστρόφως.

13. Η απόφαση μιας αρχής να μην επιτρέπει τρίτα μέρη να παράσχουν ορισμένη υπηρεσία (π.χ. διότι επιθυμεί την εσωτερική παροχή της υπηρεσίας) δεν αποκλείει την ύπαρξη οικονομικής

⁽³⁾ Υπόθεση C-480/09 *P AceaElectrabel Produzione SpA* κατά *Ευρωπαϊκής Επιτροπής* [2010] Συλλογή, σκέψεις 47 έως 55 υπόθεση C-222/04 *Ministero dell'Economia e delle Finanze* κατά *Cassa di Risparmio di Firenze SpA* και *λοιποί*, [2006] Συλλογή I-289, σκέψη 112.

⁽⁴⁾ Υπόθεση C-222/04 *Ministero dell'Economia e delle Finanze* κατά *Cassa di Risparmio di Firenze SpA* και *λοιποί* [2006] Συλλογή I-289, σκέψεις 107-118 και 125.

⁽⁵⁾ Υπόθεση 118/85 *Επιτροπή* κατά *Ιταλίας* [1987] Συλλογή 2599, σκέψη 7·Υπόθεση C-35/96 *Επιτροπή* κατά *Ιταλίας*, [1998] Συλλογή I-3851, σκέψη 36· Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-180/98 έως C-184/98 *Pavlon* και *λοιποί*, σκέψη 75.

⁽⁶⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-159/91 και C-160/91 *Poucet and Pistre* [1993] Συλλογή I-637.

δραστηριότητας. Παρά το εν λόγω κλείσιμο της αγοράς, οικονομική δραστηριότητα δύναται να υπάρξει σε περίπτωση που άλλοι παράγοντες προτίθενται και δύναται να παράσχουν την υπηρεσία στη σχετική αγορά. Γενικότερα, το γεγονός ότι μια συγκεκριμένη υπηρεσία παρέχεται εσωτερικά ⁽¹⁾ δεν έχει σημασία όσον αφορά την οικονομική φύση της δραστηριότητας ⁽²⁾.

14. Δεδομένου ότι η διάκριση μεταξύ οικονομικών και μη οικονομικών υπηρεσιών εξαρτάται από πολιτικές και οικονομικές ιδιαιτερότητες στο κάθε κράτος μέλος, δεν είναι δυνατόν να καταρτιστεί εξαντλητικός κατάλογος δραστηριοτήτων που α priori δεν θα μπορούσαν ποτέ να χαρακτηριστούν ως οικονομικές. Ένας τέτοιος κατάλογος δεν θα παρείχε αυθεντική ασφάλεια δικαίου και ως εκ τούτου δεν θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμος. Αντιθέτως, στις παραγράφους που ακολουθούν επιδιώκεται να αποσαφηνιστεί η διάκριση σε ορισμένους σημαντικούς τομείς.
15. Ελλείψει ορισμού της οικονομικής δραστηριότητας στις συνθήκες, η νομολογία φαίνεται να παρέχει διάφορα κριτήρια για την εφαρμογή των κανόνων της εσωτερικής αγοράς και της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού ⁽³⁾.

2.1.2. Άσκηση δημόσιας εξουσίας

16. Από τη νομολογία του Δικαστηρίου συνάγεται ότι το άρθρο 107 της Συνθήκης δεν εφαρμόζεται όταν το κράτος ενεργεί «ασκώντας τη δημόσια εξουσία» ⁽⁴⁾ ή όταν αρχές κρατικού χαρακτήρα ενεργούν «υπό την ιδιότητά τους ως δημοσίων αρχών» ⁽⁵⁾. Μία οντότητα μπορεί να θεωρηθεί ότι ενεργεί ασκώντας δημόσια εξουσία σε περίπτωση που η εν λόγω δραστηριότητα συνιστά καθήκον που εμπίπτει στις ουσιώδεις λειτουργίες του κράτους ή συνδέεται με τις λειτουργίες αυτές λόγω της φύσεως, του αντικειμένου και των κανόνων στους οποίους υπόκειται ⁽⁶⁾. Σε γενικές γραμμές, εκτός και εάν το οικείο κράτος μέλος έχει αποφασίσει να εισαγάγει μηχανισμούς της αγοράς, οι δραστηριότητες που εκ της φύσεώς τους εμπίπτουν

στα προνόμια δημόσιας αρχής και ασκούνται από το κράτος δεν συνιστούν οικονομικές δραστηριότητες. Παραδείγματα αποτελούν οι δραστηριότητες που συνδέονται με τα ακόλουθα:

- a) τον στρατό ή την αστυνομία·
- β) την ασφάλεια και τον έλεγχο της αεροπορίας ⁽⁷⁾·
- γ) τον έλεγχο και την ασφάλεια της θαλάσσιας κυκλοφορίας ⁽⁸⁾·
- δ) την επιτήρηση προς αποφυγή της ρύπανσης ⁽⁹⁾· και
- ε) την οργάνωση, χρηματοδότηση και έκταση των ποινών φυλάκισης ⁽¹⁰⁾.

2.1.3. Κοινωνική ασφάλιση

17. Στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης, το κατά πόσον ένα σύστημα θα χαρακτηριστεί ως συνεπαγόμενο οικονομική δραστηριότητα εξαρτάται από τον τρόπο σύστασης και διάρθρωσής του. Στην ουσία, το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο κάνουν διάκριση μεταξύ των συστημάτων που βασίζονται στην αρχή της αλληλεγγύης και των οικονομικών συστημάτων.
18. Το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο χρησιμοποιούν μια σειρά από κριτήρια για να προσδιορίσουν εάν ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης βασίζεται στην αλληλεγγύη και ως εκ τούτου δεν συνεπάγεται οικονομική δραστηριότητα. Για το σκοπό αυτό λαμβάνονται υπόψη μια σειρά από παράγοντες:

- a) εάν η υπαγωγή στο σύστημα είναι υποχρεωτική ⁽¹¹⁾·
- β) εάν το σύστημα εκπληρώνει αποστολή αποκλειστικά κοινωνικού χαρακτήρα ⁽¹²⁾·
- γ) εάν το σύστημα είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ⁽¹³⁾·

⁽¹⁾ Βλέπε την πρόταση του γενικού εισαγγελέα Geelhoed στην υπόθεση C-295/05 *Asociación Nacional de Empresas Forestales (Asemfo)* κατά *Transformación Agraria SA (Tragsa)* και *Administración del Estado* [2007] Συλλογή I-2999, σκέψεις 110 έως 116 τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1370/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2007, για τις δημόσιες επιβατικές σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές και την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΟΚ) αριθ. 1191/69 και 1107/70, ΕΕ L 315 της 3.12.2007, σ. 1, άρθρα 5 παραγρ. 2 και 6 παραγρ. 1· την απόφαση 2011/501/ΕΕ της Επιτροπής, της 23ης Φεβρουαρίου 2011, σχετικά με την κρατική ενίσχυση C 58/06 (πρώην NN 98/05) που χορήγησε η Γερμανία υπέρ της *Bahnen der Stadt Monheim (BSM)* και της *Rheinische Bahngesellschaft (RBG)* της *Verkehrsverbund Rhein-Ruhr*, ΕΕ L 210 της 17.8.2011, σ. 1, σκέψεις 208-209.

⁽²⁾ Ούτε έχει σημασία όσον αφορά το θέμα χαρακτηρισμού της υπηρεσίας ως ΥΓΟΣ. Βλ τμήμα 3.2.

⁽³⁾ Υπόθεση C-519/04 P *David Meca-Medina* και *Igor Majcen* κατά *Επιτροπής* [2006] Συλλογή I-6991, σκέψεις 30 έως 33 υπόθεση C-350/07 *Kattner Stahlbau* [2009] Συλλογή I-1513, σκέψεις 66, 72, 74 και 75 γνώμη του Γενικού Εισαγγελέα κ. Poiares Maduro εκδοθείσα, στις 10 Νοεμβρίου 2005, στην υπόθεση C-205/03 P *FENIN* [2006] Συλλογή I-6295, σκέψεις 50 και 51.

⁽⁴⁾ Υπόθεση C-118/85 *Επιτροπή* κατά *Ιταλίας*, σκέψεις 7 και 8.

⁽⁵⁾ Υπόθεση C-30/87 *Bodson/Pompes funèbres des régions libérées* [1988] Συλλογή I-2479, σκέψη 18.

⁽⁶⁾ Βλέπε, ειδικότερα, την υπόθεση C-364/92 SAT/*Eurocontrol* [1994] Συλλογή I-43, σκέψη 30.

⁽⁷⁾ Υπόθεση C-364/92 SAT/*Eurocontrol*, σκέψη 27· υπόθεση C-113/07 P *Selex Sistemi Integrati* κατά *Επιτροπής* [2009] Συλλογή I-2207, σκέψη 71

⁽⁸⁾ Απόφαση της Επιτροπής της 16ης Οκτωβρίου 2002 στην υπόθεση N 438/02 — Βέλγιο — Ενίσχυση στις λιμενικές αρχές, ΕΕ C 284 της 21.11.2002

⁽⁹⁾ Υπόθεση C-343/95 *Calì & Figli* [1997] Συλλογή I-1547, σκέψη 22

⁽¹⁰⁾ Απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση N 140/06 — Λιθουανία — Παροχή χορηγήσεων σε κρατικές επιχειρήσεις σε σωφρονιστικά καταστήματα, ΕΕ C 244 της 11.10.2006.

⁽¹¹⁾ Συνεδικασθείσες υποθέσεις C-159/91 and C-160/91 *Poucet and Pistre* [1993] Συλλογή I-637, σκέψη 13.

⁽¹²⁾ Υπόθεση C-218/00 *Cisal and INAI* [2002] Συλλογή σ. I-691, σκέψη 45.

⁽¹³⁾ Συνεδικασθείσες υποθέσεις C-264/01, C-306/01, C-354/01 και C-355/01 *AOK Bundesverband* [2004] Συλλογή I-2493, σκέψεις 47 έως 55.

- δ) εάν οι παροχές είναι ανεξάρτητες του ύψους των εισφορών ⁽¹⁾.
- ε) εάν οι καταβαλλόμενες παροχές δεν είναι κατ' ανάγκη ανάλογες προς τα έσοδα του ασφαλισμένου ⁽²⁾· και
- στ) εάν το σύστημα εποπτεύεται από το κράτος ⁽³⁾.
19. Πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των συστημάτων αυτών που βασίζονται στην αρχή της αλληλεγγύης και των συστημάτων άσκησης οικονομικής δραστηριότητας ⁽⁴⁾. Σε αντίθεση με τα συστήματα που βασίζονται στην αρχή της αλληλεγγύης, τα συστήματα άσκησης οικονομικής δραστηριότητας χαρακτηρίζονται συνήθως από:
- α) την προαιρετική υπαγωγή ⁽⁵⁾.
- β) την αρχή της κεφαλαιοποίησης (εξάρτηση των παροχών από τις εισφορές που καταβάλλονται και από τα οικονομικά αποτελέσματα του συστήματος) ⁽⁶⁾.
- γ) την κερδοσκοπική τους φύση ⁽⁷⁾· και
- δ) την εξασφάλιση παροχών συμπληρωματικών προς τις παρεχόμενες από το βασικό σύστημα ⁽⁸⁾.

20. Ορισμένα συστήματα συνδυάζουν χαρακτηριστικά αμοιότερων των κατηγοριών. Στις περιπτώσεις αυτές, ο χαρακτηρισμός του συστήματος εξαρτάται από την ανάλυση διαφόρων στοιχείων και από την αντίστοιχη σημασία τους ⁽⁹⁾.

⁽¹⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-159/91 και C-160/91 *Poucet and Pistre*, σκέψεις 15 έως 18.

⁽²⁾ Υπόθεση C-218/00 *Cisal and INAIL*, σκέψη 40.

⁽³⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-159/91 και C-160/91 *Poucet and Pistre*, σκέψη 14 υπόθεση C-218/00 *Cisal and INAIL*, σκέψεις 43 έως 48·συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-264/01, C-306/01, C-354/01 και C-355/01 *AOK Bundesverband*, σκέψεις 51 έως 55.

⁽⁴⁾ Βλ. ιδίως υπόθεση C-244/94 *FFSA* και λοιποί, σκέψη 19.

⁽⁵⁾ Υπόθεση C-67/96 *Albany* [1999] Συλλογή I-5751, σκέψεις 80 έως 87.

⁽⁶⁾ Υπόθεση C-244/94 *FFSA* και λοιποί, σκέψεις 9 και 17 έως 20 υπόθεση C-67/96 *Albany*, σκέψεις 81 έως 85 βλ. επίσης συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-115/97 έως C-117/97 *Brentjens* [1999] Συλλογή I-6025, σκέψεις 81 έως 85, υπόθεση C-219/97 *Drijvende Bokken* [1999] Συλλογή I-6121, σκέψεις 71 έως 75, και συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-180/98 έως C-184/98 *Pavlov* και λοιποί, σκέψεις 114 και 115.

⁽⁷⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-115/97 έως C-117/97 *Brentjens*.

⁽⁸⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-180/98 έως C-184/98 *Pavlov* και λοιποί.

⁽⁹⁾ Υπόθεση C-350/07 *Kattner Stahlbau* [2009] Συλλογή I-1513.

2.1.4. Υγειονομική περίθαλψη

21. Στην Ένωση, τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης διαφέρουν σημαντικά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Ο βαθμός στον οποίο διάφοροι πάροχοι υγειονομικής περίθαλψης ανταγωνίζονται μεταξύ τους σε περιβάλλον αγοράς εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εν λόγω εθνικές ιδιαιτερότητες.
22. Σε ορισμένα κράτη μέλη, τα δημόσια νοσοκομεία αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εθνικού συστήματος υγείας και βασίζονται σχεδόν εξ ολοκλήρου στην αρχή της αλληλεγγύης ⁽¹⁰⁾. Τα νοσοκομεία του είδους αυτού χρηματοδοτούνται άμεσα από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και άλλους κρατικούς πόρους και παρέχουν δωρεάν τις υπηρεσίες τους στους ασφαλισμένους με βάση την καθολική κάλυψη ⁽¹¹⁾. Το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαίωσαν ότι, στις περιπτώσεις που υπάρχει η εν λόγω διάθρωση, οι αντίστοιχοι οργανισμοί δεν ενεργούν ως επιχειρήσεις ⁽¹²⁾.
23. Στις περιπτώσεις που υπάρχει αυτή η διάθρωση, ακόμη και δραστηριότητες που θα μπορούσαν καθαυτές να χαρακτηριστούν ως οικονομικής φύσεως, αλλά ασκούνται αποκλειστικά με στόχο την παροχή μιας ακόμη μη οικονομικής υπηρεσίας, δεν είναι οικονομικής φύσεως. Ένας οργανισμός που αγοράζει αγαθά — ακόμη και σε μεγάλες ποσότητες — με σκοπό την παροχή μη οικονομικής υπηρεσίας δεν θεωρείται ότι ενεργεί ως επιχείρηση απλά και μόνο επειδή αγοράζει υλικό σε ορισμένη αγορά ⁽¹³⁾.
24. Σε πολλά άλλα κράτη μέλη, νοσοκομεία και άλλοι πάροχοι υγειονομικής περίθαλψης παρέχουν τις υπηρεσίες τους έναντι αμοιβής, είτε άμεσα από τους ασθενείς είτε από τα ασφαλιστικά τους ταμεία ⁽¹⁴⁾. Σε τέτοια συστήματα, υπάρχει κάποιος βαθμός ανταγωνισμού μεταξύ νοσοκομείων όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης. Στις περιπτώσεις που συμβαίνει αυτό, το γεγονός ότι μία υπηρεσία υγείας παρέχεται από δημόσιο νοσοκομείο δεν επαρκεί ώστε να χαρακτηριστεί η δραστηριότητα ως μη οικονομική.
25. Το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο αποσαφήνισαν επίσης ότι οι υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης που παρέχονται από ανεξάρτητους ιατρούς και άλλους ιδιώτες ιατρούς έναντι αμοιβής για τις οποίες αναλαμβάνουν τους κινδύνους που συνεπάγεται η άσκηση της δραστηριότητας, πρέπει να θεωρηθούν ως οικονομική δραστηριότητα ⁽¹⁵⁾. Οι ίδιες αρχές εφαρμόζονται και όσον αφορά τα ανεξάρτητα φαρμακεία.

⁽¹⁰⁾ Βάσει της νομολογίας των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων, ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το ισπανικό εθνικό σύστημα υγείας (βλ. υπόθεση T-319/99 *FENIN* [2003] Συλλογή II-357).

⁽¹¹⁾ Ανάλογα με τα γενικά χαρακτηριστικά του συστήματος, οι συμμετοχές οι οποίες καλύπτουν ένα μικρό μόνο ποσοστό του πραγματικού κόστους της παρεχόμενης υπηρεσίας δεν δύνανται να επηρεάσουν τον χαρακτηρισμό της ως μη οικονομικής.

⁽¹²⁾ Υπόθεση T-319/99 *FENIN* [2003] Συλλογή II-357, σκέψη 39.

⁽¹³⁾ Υπόθεση T-319/99 *FENIN*, σκέψη 40.

⁽¹⁴⁾ Βλ. για παράδειγμα υπόθεση C-244/94 *FFSA*, υπόθεση C-67/96 *Albany*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-115/97, C-116/97 και C-117/97 *Brentjens*, και υπόθεση C-219/97 *Drijvende Bokken*.

⁽¹⁵⁾ Βλ. συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-180 έως C-184/98 *Pavlov* και λοιποί, σκέψεις 75 και 77.

2.1.5. Εκπαίδευση

26. Σύμφωνα με τη νομολογία της Ένωσης, η δημόσια εκπαίδευση που οργανώνεται στο πλαίσιο του εθνικού εκπαιδευτικού συστήματος που χρηματοδοτείται και εποπτεύεται από το κράτος μπορεί να θεωρηθεί ως μη οικονομική δραστηριότητα. Για το σκοπό αυτό, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι το κράτος,

«Δημιουργώντας και διατηρώντας αυτό το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο χρηματοδοτείται εν όλω ή εν μέρει από δημόσιους πόρους και όχι από τους σπουδαστές ή τους γονείς τους δεν αποβλέπει στην άσκηση αμειβόμενων δραστηριοτήτων, αλλά εκπληρώνει την αποστολή του έναντι των πολιτών του στον κοινωνικό, πολιτιστικό και εκπαιδευτικό τομέα»⁽¹⁾.

27. Σύμφωνα με την ίδια νομολογία, η μη οικονομική φύση της δημόσιας εκπαίδευσης δεν επηρεάζεται κατά κανόνα από το γεγονός ότι, ενίοτε, οι σπουδαστές ή οι γονείς τους υποχρεούνται να καταβάλουν τέλη εγγραφής ή δίδακτρα, προκειμένου να συνεισφέρουν στις δαπάνες λειτουργίας του συστήματος. Οι οικονομικές αυτές συνεισφορές συχνά καλύπτουν μόνο τμήμα του πραγματικού κόστους της υπηρεσίας και ως εκ τούτου δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αμοιβή για την παρεχόμενη υπηρεσία. Συνεπώς, δεν αλλοιώνουν τη μη οικονομική φύση μιας γενικής υπηρεσίας παροχής εκπαίδευσης που χρηματοδοτείται κατά κύριο λόγο από κρατικούς πόρους⁽²⁾. Οι εν λόγω αρχές μπορούν να εφαρμοστούν σε δημόσιες εκπαιδευτικές υπηρεσίες όπως η επαγγελματική κατάρτιση⁽³⁾, η δημόσια και ιδιωτική πρωτοβάθμια εκπαίδευση⁽⁴⁾ και οι παιδικοί σταθμοί⁽⁵⁾, δευτερεύουσες εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε πανεπιστήμια⁽⁶⁾ και η παρεχόμενη στα πανεπιστήμια εκπαίδευση⁽⁷⁾.

28. Η παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών του είδους αυτού πρέπει να διακρίνεται από υπηρεσίες που χρηματοδοτούνται κυρίως από γονείς ή σπουδαστές ή εμπορικά έσοδα. Για παράδειγμα, εμπορικές επιχειρήσεις που παρέχουν τριτοβάθμια εκπαίδευση χρηματοδοτούμενες εξ ολοκλήρου από σπουδαστές εμπίπτουν σαφώς στην τελευταία κατηγορία. Σε ορισμένα κράτη μέλη, δημόσια ινστιτούτα μπορούν επίσης να παράσχουν εκπαιδευτικές υπηρεσίες οι οποίες, λόγω της φύσεώς τους, της δομής χρηματοδότησης και της ύπαρξης ανταγωνιστικών ιδιωτικών οργανισμών, λογίζονται ως οικονομικής φύσεως.

29. Στο κοινοτικό πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία⁽⁸⁾, η Επιτροπή αποσαφήνισε ότι ορισμένες δραστηριότητες πανεπιστημίων και ερευνητικών οργανισμών δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις. Τούτο αφορά τις πρωτογενείς δραστηριότητες των ερευνητικών οργανισμών και ιδιαίτερα:

α) την εκπαίδευση για περισσότερους ανθρώπινους πόρους με καλύτερες δεξιότητες·

β) την ανεξάρτητη έρευνα και ανάπτυξη για περισσότερη γνώση και καλύτερη κατανόηση, συμπεριλαμβανομένης της ερευνητικής συνεργασίας και ανάπτυξης· και

γ) τη διάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

30. Η Επιτροπή αποσαφήνισε επίσης ότι οι δραστηριότητες μεταφοράς τεχνολογίας (παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης, δημιουργία τεχνολογιών ή άλλες μορφές διαχείρισης της γνώσης από τον ερευνητικό οργανισμό) δεν έχουν οικονομικό χαρακτήρα, αν γίνονται σε εσωτερικό επίπεδο⁽⁹⁾ και όλα τα έσοδα επανεπενδύονται στις πρωτογενείς δραστηριότητες των εν λόγω ερευνητικών οργανισμών⁽¹⁰⁾.

2.2. Κρατικοί πόροι

31. Μόνο τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται αμέσως ή εμμέσως με κρατικούς πόρους μπορούν να θεωρηθούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 της Συνθήκης⁽¹¹⁾. Πλεονεκτήματα που χρηματοδοτούνται από ιδιωτικούς πόρους ενδέχεται να έχουν ως επίπτωση την ενίσχυση της θέσης ορισμένων επιχειρήσεων αλλά δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 107 της Συνθήκης.

32. Αυτή η μεταφορά κρατικών πόρων μπορεί να γίνει με πολλές μορφές όπως άμεσες επιχορηγήσεις, φορολογικές ελαφρύνσεις και παροχές σε είδος. Ειδικότερα, το γεγονός ότι το κράτος

⁽¹⁾ Βλ. μεταξύ άλλων υπόθεση C-318/05 *Επιτροπή κατά Γερμανίας* [2007] Συλλογή I-6957, σκέψη 68. Βλ. επίσης απόφαση της Επιτροπής, της 25ης Απριλίου 2001, N 118/00 *Subvention publiques aux clubs sportifs professionnels* και απόφαση της Εποπτεύουσας Αρχής της ΕΖΕΣ στην υπόθεση 68123 Norway Nasjonal digital laeringsarena της 12.10.2011, σ. 9.

⁽²⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου ΕΖΕΣ, της 21ης Φεβρουαρίου 2008, στην υπόθεση E-5/07.

⁽³⁾ Υπόθεση 263/86 *Humbel* [1988] Συλλογή 5365.

⁽⁴⁾ Υπόθεση C-318/05 *Επιτροπή κατά Γερμανίας* [2007] Συλλογή I-6957 υπόθεση C-76/05 *Schwartz* [2007] Συλλογή 6849.

⁽⁵⁾ Απόφαση του Δικαστηρίου ΕΖΕΣ, της 21ης Φεβρουαρίου 2008, στην υπόθεση E-5/07.

⁽⁶⁾ Υπόθεση C-281/06 *Jundt* [2007] Συλλογή I-12231.

⁽⁷⁾ Υπόθεση 109/92 *Wirth* [1993] Συλλογή I-6447.

⁽⁸⁾ Βλ. κοινοτικό πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία, (ΕΕ C 323 της 30.12.2006, σ. 1).

⁽⁹⁾ Σύμφωνα με την υποσημείωση 25 του πλαισίου για την έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία, ο όρος «σε εσωτερικό επίπεδο» σημαίνει ότι η διαχείριση της γνώσης ερευνητικού οργανισμού γίνεται από τμήμα ή θυγατρική του ερευνητικού οργανισμού ή από κοινού με άλλους ερευνητικούς οργανισμούς. Η ανάθεση της παροχής συγκεκριμένων υπηρεσιών σε τρίτους μέσω προκήρυξης διαγωνισμών δεν θίγει τον «εσωτερικό» χαρακτήρα τέτοιων δραστηριοτήτων.

⁽¹⁰⁾ Βλέπε παραγράφους 3.1.1 και 3.1.2 του κοινοτικού πλαισίου σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία.

⁽¹¹⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-52/97 έως C-54/97 *Viscido* και λοιποί [1998] Συλλογή I-2629, σκέψη 13, και υπόθεση C-53/00 *Ferring* [2001] Συλλογή I-9067, σκέψη 16. Βλ. επίσης υπόθεση C-379/98 *PreussenElektra* κατά *Schleswig* [2001] Συλλογή I-2099.

δεν χρεώνει τις τιμές της αγοράς για ορισμένες υπηρεσίες συνιστά μη είσπραξη κρατικών πόρων. Στην απόφασή του στην υπόθεση C-482/99 *Γαλλία κατά Επιτροπής* ⁽¹⁾, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε επίσης ότι οι πόροι δημόσιας επιχείρησης συνιστούν κρατικούς πόρους κατά την έννοια του άρθρου 107 της Συνθήκης, δεδομένου ότι οι κρατικές αρχές δύνανται να ελέγχουν τους εν λόγω πόρους. Σε περίπτωση κατά την οποία επιχείρηση που έχει αναλάβει ΥΓΟΣ χρηματοδοτείται από πόρους προερχόμενους από δημόσια επιχείρηση και η χρηματοδότηση αυτή μπορεί να καταλογιστεί στο κράτος, η εν λόγω χρηματοδότηση δύναται συνεπώς να συνιστά κρατική ενίσχυση.

33. Η χορήγηση, χωρίς διαδικασία υποβολής προτάσεων, αδειών για χρήση δημόσιας περιουσίας, ή άλλων ειδικών ή αποκλειστικών δικαιωμάτων που έχουν οικονομική αξία, ενδέχεται να συνεπάγεται μη είσπραξη κρατικών πόρων και ως εκ τούτου την παροχή πλεονεκτήματος στους δικαιούχους ⁽²⁾.
34. Σε ορισμένες περιπτώσεις κράτη μέλη ενδέχεται να χρηματοδοτούν μια ΥΓΟΣ από τέλη ή συνεισφορές που καταβάλλονται από ορισμένες επιχειρήσεις ή χρήστες και των οποίων τα έσοδα διαβιβάζονται στις επιχειρήσεις στις οποίες έχει ανατεθεί η ΥΓΟΣ. Το είδος αυτό χρηματοδοτικής ρύθμισης εξετάστηκε από το Δικαστήριο, ιδίως στην απόφασή του στην υπόθεση 173/73 *Ιταλία κατά Επιτροπής* ⁽³⁾, στην οποία αποφάνθηκε:

«δεδομένου ότι τα κεφάλαια αυτά συντίθενται από υποχρεωτικές εισφορές που επιβάλλει η νομοθεσία του κράτους και κατανέμονται και διοικούνται σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτή, πρέπει να θεωρηθούν ως κρατικοί πόροι, κατά την έννοια του άρθρου 107 της Συνθήκης, έστω και αν η διαχείρισή τους γίνεται από όργανα ξένα προς τη δημόσια αρχή.»

35. Ομοίως, στην απόφασή του στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-78/90 έως C-83/90 *Compagnie Commerciale de l'Ouest* ⁽⁴⁾, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι τα μέτρα που χρηματοδοτούνται μέσω οιονεί φόρων συνιστούν μέτρα χρηματοδοτούμενα από κρατικούς πόρους.
36. Αντίστοιχα, οι αντισταθμιστικές πληρωμές για τη λειτουργία ΥΓΟΣ που χρηματοδοτούνται μέσω οιονεί φόρων ή υποχρεωτικών συνεισφορών επιβαλλόμενων από το κράτος και των οποίων η διαχείριση και η κατανομή γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας, λογίζονται αντισταθμιστικές πληρωμές που καταβάλλονται μέσω κρατικών πόρων.

⁽¹⁾ [2002] Συλλογή, I-4397.

⁽²⁾ Υπόθεση C-462/99 *Connect Austria Gesellschaft für Telekommunikation GmbH* κατά *Telekom-Control-Kommission, and Mobilkom Austria AG* [2003] Συλλογή I-05197, σκέψεις 92 και 93· υπόθεση T-475/04 *Bouygues and Bouygues Télécom SA* κατά *Επιτροπής* [2007] Συλλογή II-02097, σκέψεις 101, 104, 105 και 111.

⁽³⁾ Υπόθεση 173/73 *Ιταλία κατά Επιτροπής* [1974] Συλλογή 709, σκέψη 16. Βλ. επίσης υπόθεση 78/79 *Steinike* [1977] Συλλογή 595, σκέψη 21, υπόθεση C206/06, *Essent Netwerk* [2008] 5497, σκέψεις 47, 57 και 96.

⁽⁴⁾ *Compagnie Commerciale de l'Ouest* και λοιποί κατά *Receveur Principal des Douanes de La Pallice Port* [1992] Συλλογή I-1847, σκέψη 35. Βλ. επίσης συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-34/01 έως C-38/01 *Enirisorse SpA* κατά *Ministero delle Finanze* [2003] Συλλογή I-14243, σκέψη 26.

2.3. Επιπτώσεις στο εμπόριο

37. Για να επιπτεει στο άρθρο 107 της Συνθήκης, η αντιστάθμιση για παροχή δημόσιας υπηρεσίας πρέπει να επηρεάζει ή να υπάρχει κίνδυνος να επηρεάσει τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών. Μια τέτοια επίπτωση προϋποθέτει την ύπαρξη αγοράς ανοικτής στον ανταγωνισμό. Ως εκ τούτου, στις περιπτώσεις που οι αγορές έχουν ανοίξει στον ανταγωνισμό από τη νομοθεσία της Ένωσης ή από την εθνική νομοθεσία ή εκ των πραγμάτων από την οικονομική ανάπτυξη, ισχύουν οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις. Στις περιπτώσεις αυτές, τα κράτη μέλη διατηρούν τη διακριτική τους ευχέρεια όσον αφορά τον τρόπο που θέλουν να ορίσουν, να οργανώσουν και να χρηματοδοτήσουν τις ΥΓΟΣ, να ασκήσουν τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων όταν χορηγείται αντιστάθμιση στον φορέα παροχής ΥΓΟΣ, είτε πρόκειται για ιδιωτικό ή για δημόσιο φορέα (συμπεριλαμβανομένης της εσωτερικής παροχής). Στις περιπτώσεις που μια μόνο επιχείρηση (συμπεριλαμβανομένων των φορέων εσωτερικής παροχής) έχει την αποκλειστικότητα της αγοράς, η αντιστάθμιση που χορηγείται στην εν λόγω επιχείρηση, επίσης υπόκειται σε έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων. Πράγματι, στις περιπτώσεις που η οικονομική δραστηριότητα έχει ανοίξει στον ανταγωνισμό, η απόφαση παροχής της ΥΓΟΣ με μεθόδους άλλες από τη διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων που εξασφαλίζει το μικρότερο κόστος για το κοινωνικό σύνολο, ενδέχεται να οδηγήσει σε στρεβλώσεις με τη μορφή αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά ή της διεκδύσης της επέκτασης του δικαιούχου σε άλλες αγορές. Στρεβλώσεις ενδέχεται επίσης να προκληθούν στις αγορές εισροών. Η ενίσχυση που χορηγείται σε επιχείρηση που δραστηριοποιείται σε μη ελευθερωμένη αγορά, ενδέχεται να επηρεάζει τις εμπορικές συναλλαγές εάν η αποδέκτρια επιχείρηση είναι επίσης ενεργή σε ελευθερωμένες αγορές ⁽⁵⁾.

38. Τα μέτρα ενίσχυσης δύνανται επίσης να έχουν επίπτωση στο εμπόριο στην περίπτωση που η αποδέκτρια επιχείρηση δεν συμμετέχει η ίδια σε διασυνοριακές δραστηριότητες. Σε τέτοιες περιπτώσεις η εγχώρια προσφορά ενδέχεται να διατηρηθεί ή να αυξηθεί με συνέπεια να περιοριστούν οι ευκαιρίες των εγκατεστημένων σε άλλα κράτη μέλη επιχειρήσεων να παρέχουν τις υπηρεσίες τους στο εν λόγω κράτος μέλος ⁽⁶⁾.

39. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, δεν υφίσταται κάποιο όριο ή κάποιο ποσοστό κάτω από το οποίο μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν επηρεάζεται το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο ⁽⁷⁾. Το σχετικά χαμηλό ποσό μιας ενίσχυσης ή το σχετικά μέτριο μέγεθος της επιχείρησης που λαμβάνει την ενίσχυση, δεν αποκλείουν a priori τη δυνατότητα επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών.

⁽⁵⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97 έως T-607/97, T-1/98, T-3/98 έως T-6/98 και T-23/98, *Mauro Alzetta* και λοιποί κατά *Επιτροπής* [2000] Συλλογή II-2319, σκέψεις 143 έως 147.

⁽⁶⁾ Βλ. ειδικότερα την υπόθεση C-280/00, *Altmark Trans GmbH* και *Regierungspräsidium Magdeburg* κατά *Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH* [2003] Συλλογή I-7747.

⁽⁷⁾ Υπόθεση C-280/00, *Altmark Trans GmbH* και *Regierungspräsidium Magdeburg* κατά *Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*, σκέψη 81.

40. Αφετέρου, σε πολλές υποθέσεις, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δραστηριότητες είχαν καθαρά τοπικό χαρακτήρα και δεν επηρέασαν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Σχετικά παραδείγματα αφορούν:

- α) πισίνες που χρησιμοποιούνται κυρίως από τον τοπικό πληθυσμό ⁽¹⁾.
- β) τοπικά νοσοκομεία που προορίζονται αποκλειστικά για τον τοπικό πληθυσμό ⁽²⁾.
- γ) τοπικά μουσεία που δεν είναι πιθανό να προσελκύουν διασυνοριακούς επισκέπτες ⁽³⁾. και
- δ) τοπικά πολιτιστικά γεγονότα των οποίων το εν δυνάμει ακροατήριο είναι περιορισμένο σε τοπικό επίπεδο ⁽⁴⁾.

41. Τέλος, η Επιτροπή δεν οφείλει να εξετάζει όλες τις χρηματοδοτικές ενισχύσεις που χορηγούν τα κράτη μέλη. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1998/2006, της 15ης Δεκεμβρίου 2006, για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας ⁽⁵⁾ ορίζει ότι ενίσχυση που δεν υπερβαίνει το ποσό των 200 000 EUR ανά επιχείρηση σε οποιαδήποτε περίοδο τριών οικονομικών ετών δεν εμπίπτει στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Στους τομείς των μεταφορών, της αλιείας και της γεωργίας ⁽⁶⁾ ισχύουν ειδικά κατώτατα όρια για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας και η Επιτροπή σκοπεύει να εκδώσει κανονισμό που προβλέπει ειδικό κατώτατο όριο για τις τοπικές υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος.

3. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΥΠΟ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ Η ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΔΕΝ ΣΥΝΙΣΤΑ ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ

3.1. Τα κριτήρια που θέσπισε το Δικαστήριο

42. Το Δικαστήριο, στην απόφαση *Altmark* ⁽⁷⁾, παρέιχε περαιτέρω διευκρινίσεις όσον αφορά τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η παροχή δημόσιας υπηρεσίας δύναται να μη συνιστά κρατική ενίσχυση λόγω ελλείψεως πλεονεκτικότητας.

⁽¹⁾ Απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση N 258/00 — Γερμανία — Πισίνα αναψυχής Dorsten (EE C 172 της 16.6.2001, σ. 16).

⁽²⁾ Απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση N 543/01 — Ιρλανδία — Φορολογικές απαλλαγές για νοσοκομεία, EE C 154 της 28.6.2002, σ. 4.

⁽³⁾ Απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση N 630/03 — Ιταλία — Τοπικά μουσεία — Σαρδηνία, EE C 275 της 8.12.2005, σ. 3.

⁽⁴⁾ Απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση N 257/07 — Ισπανία — Επιχορηγήσεις για θεατρικές παραγωγές στη χώρα των Βάσκων, EE C 173 της 26.7.2007, σ. 2.

⁽⁵⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1998/2006 της Επιτροπής, της 15ης Δεκεμβρίου 2006, για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας, EE L 379 της 28.12.2006, σ. 5.

⁽⁶⁾ Βλ. άρθρο 2 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1860/2006 για τις μεταφορές· κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 875/2007 της Επιτροπής, της 24ης Ιουλίου 2007, για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας στον τομέα της αλιείας και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1860/2006 (EE L 193, 25.7.2007, σ. 6)· και κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1535/2007 της Επιτροπής, της 20ης Δεκεμβρίου 2007, για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης ΕΚ στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας («de minimis») στον τομέα της παραγωγής γεωργικών προϊόντων (EE L 337 της 21.12.2007, σ. 35).

⁽⁷⁾ Υπόθεση C-280/00, *Altmark Trans GmbH και Regierungspräsidium Magdeburg κατά Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*.

43. Σύμφωνα με το Δικαστήριο,

«Στον βαθμό που μια κρατική παρέμβαση πρέπει να θεωρηθεί ως αντιστάθμιση αποτελούσα την αντιπαροχή έναντι παρεχομένων εκ μέρους των δικαιούχων επιχειρήσεων υπηρεσιών προς εκπλήρωση υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας, έτσι ώστε οι επιχειρήσεις αυτές να μην επωφελούνται στην πραγματικότητα από ένα οικονομικό πλεονέκτημα, με αποτέλεσμα να μην περιέρχονται λόγω της ως άνω παρεμβάσεως οι επιχειρήσεις αυτές σε ευνοϊκότερη θέση ως προς τον ανταγωνισμό σε σχέση με τις επιχειρήσεις που τις ανταγωνίζονται, η παρέμβαση αυτή δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου (107 παράγραφος 1 της Συνθήκης). Εντούτοις, για να μην πρέπει να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση μια τέτοια αντιστάθμιση σε συγκεκριμένη περίπτωση, πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις.

— ... πρώτον, η δικαιούχος επιχείρηση πρέπει να είναι πράγματι επιφορτισμένη με την εκπλήρωση υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας, ενώ η υποχρέωση αυτή πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένη. ...

— ... δεύτερον, οι βασικές παράμετροι βάσει των οποίων υπολογίζεται η αντιστάθμιση πρέπει να έχουν προσδιοριστεί προηγουμένως αντικειμενικά και με διαφάνεια, με σκοπό να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να περιλαμβάνει η αντιστάθμιση αυτή ένα οικονομικό πλεονέκτημα ικανό να ευνοήσει τη δικαιούχο επιχείρηση έναντι των ανταγωνιστριών της. ... η εκ μέρους κράτους μέλους αντιστάθμιση των ζημιών επιχείρησης χωρίς προηγούμενο καθορισμό των παραμέτρων μιας τέτοιας αντιστάθμισεως, όταν αποδεικνύεται εκ των υστέρων ότι η εκμετάλλευση της παροχής ορισμένων υπηρεσιών στο πλαίσιο της υποχρεωτικής παροχής δημόσιας υπηρεσίας δεν ήταν οικονομικώς βιώσιμη, συνιστά χρηματοδοτική παρέμβαση που καλύπτεται από την έννοια της ενισχύσεως του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης.

— ... τρίτον, η αντιστάθμιση δεν μπορεί να υπερβαίνει το μέτρο του αναγκαίου για την κάλυψη του συνόλου ή μέρους των δαπανών που πραγματοποιούνται για την εκπλήρωση υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων και ενός ευλόγου κέρδους ...

— ... τέταρτον, όταν η επιλογή της επιχείρησης στην οποία πρόκειται να ανατεθεί η εκπλήρωση υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας σε συγκεκριμένη περίπτωση δεν πραγματοποιείται στο πλαίσιο διαδικασίας συνάψεως δημόσιας συμβάσεως, παρέχοντας τη δυνατότητα επιλογής του υποψηφίου που είναι σε θέση να παράσχει τις σχετικές υπηρεσίες με το μικρότερο, για το κοινωνικό σύνολο κόστος, το επίπεδο της απαραίτητης αντιστάθμισεως πρέπει να καθορίζεται βάσει αναλύσεως των δαπανών στις οποίες θα προέβαινε μια μέση επιχείρηση, με χρηστή διαχείριση και κατάλληλα εξοπλισμένη με μεταφορικά μέσα προς ικανοποίηση των απαιτήσεων σχετικά με την παροχή δημόσιας υπηρεσίας προκειμένου να εκπληρώσει τις ως άνω υποχρεώσεις, λαμβάνοντας υπόψη τα σχετικά έσοδα και ένα εύλογο κέρδος από την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών» ⁽⁸⁾.

⁽⁸⁾ Υπόθεση C-280/00 *Altmark Trans GmbH και Regierungspräsidium Magdeburg κατά Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*, σκέψεις 87 έως 93.

44. Στα τμήματα 3.2 έως 3.6 θα εξετασθούν οι διάφορες προϋποθέσεις που θεσπίζονται στη νομολογία *Altmark* και συγκεκριμένα η έννοια της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος για τους σκοπούς του άρθρου 106 της Συνθήκης ⁽¹⁾, η ανάγκη για πράξη ανάθεσης ⁽²⁾, η υποχρέωση καθορισμού των παραμέτρων της αντιστάθμισης ⁽³⁾ οι αρχές που αφορούν την αποφυγή της υπεραντιστάθμισης ⁽⁴⁾ και οι αρχές που αφορούν την επιλογή του φορέα παροχής ⁽⁵⁾.

3.2. Ύπαρξη υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος

45. Η έννοια της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος εξελίσσεται και εξαρτάται μεταξύ άλλων από τις ανάγκες των πολιτών, τις εξελίξεις στην τεχνολογία και στην αγορά, καθώς και τις κοινωνικές και πολιτικές προτιμήσεις στα οικεία κράτη μέλη. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι οι ΥΓΟΣ είναι υπηρεσίες που παρουσιάζουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τα οποία τις διακρίνουν από άλλες οικονομικές δραστηριότητες ⁽⁶⁾.

46. Ελλείπει ειδικών κανόνων της Ένωσης που προσδιορίζουν το πεδίο για την ύπαρξη ΥΓΟΣ, τα κράτη μέλη διαθέτουν μεγάλη διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τον χαρακτηρισμό μιας συγκεκριμένης υπηρεσίας ως ΥΓΟΣ και τη χορήγηση αντιστάθμισης στον πάροχο υπηρεσίας. Η αρμοδιότητα της Επιτροπής στο πλαίσιο αυτό περιορίζεται στον έλεγχο του εάν το κράτος μέλος έχει κάνει προφανές σφάλμα κατά το χαρακτηρισμό της υπηρεσίας ως ΥΓΟΣ ⁽⁷⁾ και στην αξιολόγηση κάθε ενδεχόμενης κρατικής ενίσχυσης που παρέχεται στο πλαίσιο της αντιστάθμισης. Όταν υφίστανται ειδικοί κανόνες της Ένωσης, η διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών περιορίζεται περαιτέρω από τους εν λόγω κανόνες, υπό την επιφύλαξη του καθήκοντος που έχει η Επιτροπή να εκτιμήσει εάν η ΥΓΟΣ έχει οριστεί ορθά για τον σκοπό του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων.

47. Το πρώτο κριτήριο *Altmark* απαιτεί τον ορισμό μιας αποστολής ΥΓΟΣ. Η εν λόγω απαίτηση συμπίπτει με αυτήν του άρθρου 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης ⁽⁸⁾. Από το άρθρο 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης συνάγεται ότι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη λειτουργία ΥΓΟΣ είναι επιχειρήσεις στις οποίες έχει ανατεθεί «ιδιαίτερη αποστολή» ⁽⁹⁾. Σε

γενικές γραμμές, η ανάθεση «ιδιαίτερης αποστολής δημόσιας υπηρεσίας» υποδηλώνει την παροχή υπηρεσιών τις οποίες δεν θα αναλάμβανε ένας φορέας που μεριμνά περί των ιδίων εμπορικών συμφερόντων ή τουλάχιστον δεν θα τις αναλάμβανε στην ίδια έκταση ή υπό τις αυτές προϋποθέσεις ⁽¹⁰⁾. Κατά την εφαρμογή του σχετικού με το γενικό συμφέρον κριτηρίου, τα κράτη μέλη ή η Ένωση δύνανται να συνδέουν την παροχή τέτοιων υπηρεσιών με συγκεκριμένες υποχρεώσεις.

48. Η Επιτροπή εκτιμά ως εκ τούτου ότι δεν θα ήταν σκόπιμο να συνδέσει συγκεκριμένες υποχρεώσεις παροχής δημόσιων υπηρεσιών με μια δραστηριότητα που ήδη παρέχεται ή μπορεί να παρασχεθεί ικανοποιητικά και υπό όρους, π.χ. τιμής, αντικειμενικών χαρακτηριστικών ποιότητας, συνέχειας και πρόσβασης στην υπηρεσία, που συνάδουν με το δημόσιο συμφέρον όπως το καθορίζει το κράτος, από επιχειρήσεις που λειτουργούν υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς ⁽¹¹⁾. Όσον αφορά το θέμα του κατά πόσο η υπηρεσία μπορεί να παρασχεθεί από την αγορά, η εκτίμηση της Επιτροπής περιορίζεται στο να ελέγξει εάν το κράτος μέλος έχει διαπράξει πρόδηλο σφάλμα.

49. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της εφαρμογής της εν λόγω αρχής αποτελεί ο ευρυζωνικός τομέας για τον οποίο η Επιτροπή έχει ήδη δώσει σαφείς διευκρινίσεις όσον αφορά τους τύπους δραστηριοτήτων που μπορούν να χαρακτηριστούν ως ΥΓΟΣ. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό το ότι, κατά την εκτίμηση της Επιτροπής, σε τομείς όπου ιδιώτες επενδυτές έχουν ήδη επενδύσει σε υποδομή πολυζωνικών δικτύων (ή βρίσκονται σε διαδικασία περαιτέρω επέκτασης της υποδομής του δικτύου τους) και παρέχουν ήδη ανταγωνιστικές πολυζωνικές υπηρεσίες με επαρκή κάλυψη, η δημιουργία παράλληλης πολυζωνικής υποδομής δεν πρέπει να θεωρείται ως ΥΓΟΣ. Αντίθετα, σε περίπτωση που οι επενδυτές δεν είναι σε θέση να παράσχουν επαρκή ευρυζωνική κάλυψη, μπορεί να χορηγηθεί υπό ορισμένες προϋποθέσεις αντιστάθμιση ΥΓΟΣ ⁽¹²⁾.

50. Η Επιτροπή φρονεί επίσης ότι οι υπηρεσίες που χαρακτηρίζονται ως ΥΓΟΣ πρέπει να απευθύνονται σε πολίτες ή να αποβλέπουν στο συμφέρον του κοινωνικού συνόλου.

⁽¹⁾ Βλ. σημείο 3.2.

⁽²⁾ Βλ. σημείο 3.3.

⁽³⁾ Βλ. σημείο 3.4.

⁽⁴⁾ Βλ. σημείο 3.5.

⁽⁵⁾ Βλ. Σημείο 3.6.

⁽⁶⁾ Υπόθεσις C-179/90 *Mercati convenzionali porto di Genova* [1991] Συλλογή I-5889, σκέψη 27· υπόθεση C-242/95 *GT-Link A/S* [1997] Συλλογή I-4449, σκέψη 53· και υπόθεση C-266/96, *Corsica Ferries France SA* [1998] Συλλογή I-3949, σκέψη 45.

⁽⁷⁾ Υπόθεση T-289/03 *BUPA και λοιποί κατά Επιτροπής* [2008] Συλλογή II-81, σκέψεις 166-169 και 172· Υπόθεση T-17/02 *Fred Olsen* [2005] Συλλογή II-2031, σκέψη 216.

⁽⁸⁾ Υπόθεση T-289/03 *British United Provident Association Ltd (BUPA) κατά Επιτροπής* [2008], Συλλογή II-81, σκέψεις 171 και 224.

⁽⁹⁾ Βλέπε ιδίως την υπόθεση C-127/73 *BRT κατά SABAM*, [1974] Συλλογή 313.

⁽¹⁰⁾ Βλ. ιδίως το άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1370/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2007, για τις δημόσιες επιβατικές σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές και την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΟΚ) αριθ. 1191/69 και 1107/70, (ΕΕ L 315 της 3.12.2007, σ. 1).

⁽¹¹⁾ Υπόθεση C-205/99, *Anafir* [2001] Συλλογή I-1271, σκέψη 71.

⁽¹²⁾ Για περαιτέρω λεπτομέρειες βλ. παραγράφους 24 έως 30 της ανακοίνωσης της Επιτροπής — Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις όσον αφορά την ταχεία ανάπτυξη ευρυζωνικών δικτύων (ΕΕ C 235 της 30.9.2009, σ. 7).

3.3. Πράξη ανάθεσης

51. Για να ισχύσει το άρθρο 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης, η λειτουργία μιας ΥΓΟΣ πρέπει να έχει ανατεθεί σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, πρέπει να έχει ανατεθεί στις εν λόγω επιχειρήσεις μια ιδιαίτερη αποστολή από το κράτος⁽¹⁾. Επίσης, το πρώτο κριτήριο *Altmark* απαιτεί η επιχείρηση να ενέχει υποχρέωση παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Συνεπώς, για να είναι συμβατή με τη νομολογία της υπόθεσης *Altmark*, η ανάθεση της δημόσιας υπηρεσίας πρέπει απαραίτητα να προσδιορίζει τις υποχρεώσεις των εν λόγω επιχειρήσεων, καθώς και της Αρχής.
52. Η αποστολή δημόσιας υπηρεσίας πρέπει να ανατίθεται με πράξη η οποία, ανάλογα με τη νομοθεσία των κρατών μελών, δύναται να λαμβάνει τη μορφή νομοθετικού ή κανονιστικού μέσου ή σύμβασης. Μπορεί ακόμη να θεσπίζεται με διάφορες πράξεις. Με βάση την προσέγγιση που εφαρμόζεται σε τέτοιες περιπτώσεις από την Επιτροπή η πράξη ή η σειρά πράξεων πρέπει να προσδιορίζουν τουλάχιστον:
- α) το περιεχόμενο και τη διάρκεια των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας·
  - β) την επιχείρηση και, κατά περίπτωση, τη σχετική περιοχή·
  - γ) τη φύση ενδεχόμενων αποκλειστικών ή ειδικών δικαιωμάτων που παραχωρούνται στην επιχείρηση από την εν λόγω Αρχή·
  - δ) παραμέτρους για τον υπολογισμό, τον έλεγχο και την αναθεώρηση της αντιστάθμισης· και
  - ε) τις ρυθμίσεις για την αποφυγή και την ανάκτηση ενδεχόμενης υπεραντιστάθμισης.
53. Η συμμετοχή του παρόχου υπηρεσίας στη διαδικασία με την οποία του ανατίθεται αποστολή δημόσιας υπηρεσίας δεν σημαίνει ότι η εν λόγω αποστολή δεν απορρέει από πράξη δημόσιας αρχής, ακόμα και αν η ανάθεση πραγματοποιείται κατόπιν αιτήματος του παρόχου της υπηρεσίας⁽²⁾. Σε ορισμένα κράτη μέλη, είναι αρκετά συνηθισμένο οι αρχές να χρηματοδοτούν υπηρεσίες που αναπτύχθηκαν και προτάθηκαν από τον ίδιο τον πάροχό τους. Ωστόσο, η Αρχή πρέπει να αποφασίσει σχετικά με το εάν εγκρίνει την πρόταση του παρόχου πριν χορηγήσει οιαδήποτε αντιστάθμιση. Για να γίνει αποδεκτή η πρόταση του παρόχου δεν έχει σημασία εάν τα αναγκαία στοιχεία της πράξης ανάθεσης καταχωρούνται άμεσα στην απόφαση ή εάν έχει θεσπιστεί χωριστή νομική πράξη, π.χ. μια σύμβαση με τον πάροχο.

3.4. Παράμετροι αντιστάθμισης

54. Οι παράμετροι που χρησιμεύουν ως βάση για τον υπολογισμό της αντιστάθμισης πρέπει να καθορίζονται εκ των προτέρων με αντικειμενικό και διαφανή τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν παρέχουν οικονομικό πλεονέκτημα που θα μπορούσε να ενυψώσει τη δικαιούχο επιχείρηση έναντι των ανταγωνιστών της.

55. Η ανάγκη προσδιορισμού των παραμέτρων αντιστάθμισης εκ των προτέρων δεν σημαίνει ότι η αντιστάθμιση πρέπει να υπολογισθεί βάσει ειδικού τύπου (π.χ. ορισμένη τιμή ανά ημέρα, ανά γεύμα, ανά επιβάτη ή ανά αριθμό χρηστών). Αυτό που έχει σημασία είναι ότι πρέπει εξ αρχής να αποσαφηνιστεί πώς θα καθοριστούν η αντιστάθμιση.
56. Σε περίπτωση που η Αρχή αποφασίσει να αντισταθμίσει όλα τα στοιχεία των δαπανών του παρόχου, πρέπει να καθορίσει εξ αρχής πώς θα προσδιοριστούν και θα υπολογισθούν οι εν λόγω δαπάνες. Μόνο οι δαπάνες που συνδέονται άμεσα με την παροχή της ΥΓΟΣ μπορούν να ληφθούν υπόψη στο πλαίσιο αυτό. Όλα τα έσοδα της επιχείρησης που προέρχονται από την παροχή της ΥΓΟΣ πρέπει να αφαιρεθούν.
57. Εφόσον παρέχεται στην επιχείρηση εύλογο κέρδος ως μέρος της αντιστάθμισης, η πράξη ανάθεσης πρέπει επίσης να καθορίζει τα κριτήρια για τον υπολογισμό του εν λόγω κέρδους.
58. Σε περίπτωση που προβλέπεται αναθεώρηση του ποσού της αντιστάθμισης κατά τη διάρκεια της περιόδου ανάθεσης, η πράξη ανάθεσης πρέπει να προσδιορίζει τις ρυθμίσεις για την αναθεώρηση και κάθε πιθανή επίπτωση που ενδέχεται να έχει στο συνολικό ποσό της αντιστάθμισης.
59. Εάν η ΥΓΟΣ ανατίθεται στο πλαίσιο διαδικασίας υποβολής προτάσεων, η μέθοδος υπολογισμού της αντιστάθμισης πρέπει να περιλαμβάνεται στις πληροφορίες που παρέχονται σε όλες τις επιχειρήσεις που επιθυμούν να συμμετάσχουν στη διαδικασία.

3.5. Αποφυγή υπεραντιστάθμισης

60. Σύμφωνα με το τρίτο κριτήριο *Altmark*, η αντιστάθμιση δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσό που είναι αναγκαίο για την κάλυψη όλων ή μέρους των δαπανών που προκύπτουν από την εκπλήρωση των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων καθώς και ενός εύλογου κέρδους. Συνεπώς, κάθε μηχανισμός που αφορά την επιλογή παρόχου υπηρεσίας πρέπει να αποφασίζεται κατά τρόπο ώστε το επίπεδο της αντιστάθμισης να καθορίζεται βάσει των εν λόγω στοιχείων.
61. Με τον όρο «εύλογο κέρδος», νοείται το ποσοστό απόδοσης των κεφαλαίων⁽³⁾ που θα απαιτείτο, για τη συνολική διάρκεια της περιόδου ανάθεσης, από μια τυπική επιχείρηση η οποία εξετάζει το ενδεχόμενο να παράσχει ή όχι την υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο κινδύνου. Το επίπεδο κινδύνου εξαρτάται από τον εμπλεκόμενο τομέα, το είδος της υπηρεσίας και τα χαρακτηριστικά της αντιστάθμισης. Το ποσοστό θα πρέπει να προσδιορίζεται, όπου είναι δυνατό, σε σχέση με το ποσοστό απόδοσης κεφαλαίων το οποίο επιτυγχάνεται σε παρόμοια είδη συμβάσεων δημόσιων υπηρεσιών υπό συνθήκες ανταγωνισμού (π.χ. συμβάσεις που ανατίθενται με δημοπράτηση). Στους τομείς όπου δεν υπάρχει επιχείρηση αντίστοιχη με την ανάδοχο επιχείρηση της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος, μπορούν να αναφέρονται αντίστοιχες επιχειρήσεις που βρίσκονται σε άλλα

⁽¹⁾ Βλέπε ιδίως την υπόθεση C-127/73 BRT κατά SABAM, [1974] Συλλογή 313.

⁽²⁾ Υπόθεση T-17/02 *Fred Olsen*, σκέψη 188.

⁽³⁾ Ο συντελεστής απόδοσης του κεφαλαίου σημαίνει τον εσωτερικό συντελεστή απόδοσης (IRR) που επιτυγχάνει η επιχείρηση επί του επενδεδυμένου κεφαλαίου για τη διάρκεια ζωής του έργου, ήτοι ο IRR επί των ταμειακών ροών που απορρέουν από τη σύμβαση.

κράτη μέλη ή, εάν κριθεί απαραίτητο, άλλοι τομείς υπό την προϋπόθεση ότι λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε τομέα. Για τον προσδιορισμό του εύλογου κέρδους, τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν κριτήρια με παροχή κινήτρων, ιδίως σε συνάρτηση με την ποιότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας και τη βελτίωση της παραγωγικότητας. Η αποτελεσματικότητα δεν είναι δυνατό να βελτιωθεί σε βάρος της ποιότητας της παρεχόμενης υπηρεσίας.

3.6. Επιλογή παρόχου υπηρεσίας

62. Σύμφωνα με το τέταρτο κριτήριο *Altmark*, η παρεχόμενη αντιστάθμιση πρέπει είτε να προκύπτει μετά από διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης η οποία επιτρέπει την επιλογή υποψηφίου ικανού να παρέχει τις εν λόγω υπηρεσίες με το μικρότερο κόστος για το κοινωνικό σύνολο, είτε να είναι το αποτέλεσμα συγκριτικής ανάλυσης που θα αφορούσε μια μέση επιχείρηση με χρηστή διαχείριση και κατάλληλα εξοπλισμένη με τα απαραίτητα μέσα.

3.6.1. Ποσό της αντιστάθμισης σε περίπτωση που η ΥΓΟΣ ανατίθεται στο πλαίσιο της ενδεδειγμένης διαδικασίας υποβολής προσφορών

63. Ο απλούστερος τρόπος για να ανταποκριθούν οι δημόσιες αρχές στο τέταρτο κριτήριο *Altmark* είναι να εφαρμόσουν μια ανοικτή, διαφανή και χωρίς διακρίσεις διαδικασία υποβολής προσφορών σύμφωνα με την οδηγία 2004/17/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών⁽¹⁾ και την οδηγία 2004/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών⁽²⁾, όπως εξηγείται κατωτέρω⁽³⁾. Όπως αναφέρεται στην παράγραφο 5, η διενέργεια μιας τέτοιας διαδικασίας ανάθεσης δημόσιας σύμβασης συχνά αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση δύναμει των ισχυόντων κανόνων της Ένωσης.

64. Επίσης, στις περιπτώσεις που αυτό δεν συνιστά νομική απαίτηση, μια ανοικτή, διαφανή και χωρίς διακρίσεις διαδικασία υποβολής προσφορών είναι κατάλληλη μέθοδος για να συγκριθούν διαφορετικές πιθανές προσφορές και να καθορισθεί η αντιστάθμιση ώστε να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο στοιχείου ενίσχυσης.

65. Βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου, μια διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης αποκλείει την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης μόνο στην περίπτωση που παρέχει τη δυνατότητα επιλογής του υποψηφίου που είναι σε θέση να παράσχει την υπηρεσία με το μικρότερο κόστος για το κοινωνικό σύνολο.

⁽¹⁾ ΕΕ L 134 της 30.4.2004, σ. 114.

⁽²⁾ ΕΕ L 134 της 30.4.2004, σ. 1.

⁽³⁾ Η Επιτροπή προτίθεται να τροποποιήσει την ανακοίνωση αυτή μόλις εκδοθούν νέοι κανόνες της Ένωσης για τις δημόσιες συμβάσεις προκειμένου να αποσαφηνίσει τη σημασία που έχει για τις κρατικές ενισχύσεις η χρησιμοποίηση των προβλεπόμενων στους εν λόγω νέους κανόνες διαδικασιών.

66. Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά της προσφοράς, μια ανοικτή⁽⁴⁾ διαδικασία σύμφωνη με όσα απαιτούν οι κανόνες των δημοσίων συμβάσεων είναι βεβαίως αποδεκτή, αλλά και μια κλειστή⁽⁵⁾ διαδικασία δύναται να ικανοποιεί το τέταρτο κριτήριο *Altmark*, εκτός εάν, χωρίς να υπάρχουν βάσιμοι λόγοι, δεν επιτραπεί σε ενδιαφερόμενους οικονομικούς φορείς να υποβάλουν προσφορά. Αφετέρου, ο ανταγωνιστικός διάλογος⁽⁶⁾ ή η διαδικασία με διαπραγμάτευση αφού προηγηθεί δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού⁽⁷⁾ παρέχουν ευρεία διακριτική ευχέρεια στην αναθέτουσα αρχή και ενδέχεται να περιορίζουν τη συμμετοχή ενδιαφερομένων παραγόντων. Συνεπώς μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να θεωρηθεί ότι επαρκούν για την εκπλήρωση του τέταρτου κριτηρίου *Altmark*. Η διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς να προηγηθεί δημοσίευση σχετικής προκήρυξης⁽⁸⁾ δεν μπορεί να διασφαλίσει ότι η διαδικασία θα οδηγήσει στην επιλογή του υποψηφίου που είναι σε θέση να παράσχει την υπηρεσία με το μικρότερο κόστος για το κοινωνικό σύνολο.

67. Όσον αφορά τα κριτήρια ανάθεσης, το κριτήριο «αποκλειστικά η χαμηλότερη τιμή»⁽⁹⁾ ικανοποιεί εμφανώς το τέταρτο κριτήριο *Altmark*. Επίσης μπορεί να κριθεί επαρκές το κριτήριο της «πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς»⁽¹⁰⁾. Η προϋπόθεση είναι τα κριτήρια ανάθεσης, συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών⁽¹¹⁾ ή των κοινωνικών κριτηρίων, να αφορούν άμεσα το αντικείμενο της παρεχόμενης υπηρεσίας και επιτρέπουν στην πλέον συμφέρουσα οικονομικά προσφορά να είναι αντίστοιχη της αγοραίας αξίας⁽¹²⁾. Όταν παρουσιάζονται τέτοιες περιπτώσεις, ενδείκνυται ενδεχομένως ένας μηχανισμός ανάκτησης για να ελαχιστοποιηθεί εκ των προτέρων ο κίνδυνος υπεραντιστάθμισης. Η αναθέτουσα αρχή δύναται επίσης να καθορίζει ποιοτικά πρότυπα τα οποία οφείλουν να πληρούν όλοι οι οικονομικοί φορείς ή να λαμβάνει υπόψη κατά τη λήψη της απόφασης ανάθεσης ποιοτικές πτυχές σχετικές με τις διάφορες προτάσεις.

68. Τέλος, υπό ορισμένες περιστάσεις, μια διαδικασία υποβολής προσφορών ενδέχεται να μην μπορεί να εξασφαλίσει το μικρότερο κόστος για το κοινωνικό σύνολο, δεδομένου ότι δεν συνεπάγεται έναν επαρκώς ανοικτό και γνήσιο διαγωνισμό. Αυτό μπορεί να συμβαίνει, για παράδειγμα, λόγω των ιδιαιτεροτήτων της εξεταζόμενης υπηρεσίας, της ύπαρξης

⁽⁴⁾ Άρθρο 1 παραγρ. 11 στοιχείο α) της οδηγίας 2004/18/ΕΚ, άρθρο 1 παραγρ. 9 στοιχείο α) της οδηγίας 2004/17/ΕΚ.

⁽⁵⁾ Άρθρο 1 παραγρ. 11 στοιχείο β) της οδηγίας 2004/18/ΕΚ, άρθρο 1 παραγρ. 9 στοιχείο β) της οδηγίας 2004/17/ΕΚ.

⁽⁶⁾ Άρθρο 29 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ.

⁽⁷⁾ Άρθρο 30 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ, άρθρο 1 παραγρ. 9 στοιχείο α) της οδηγίας 2004/17/ΕΚ.

⁽⁸⁾ Άρθρο 31 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ. Βλέπε επίσης άρθρο 40 παραγρ. 3 της οδηγίας 2004/17/ΕΚ.

⁽⁹⁾ Άρθρο 53 παραγρ. 1 στοιχείο β) της οδηγίας 2004/18/ΕΚ, άρθρο 55 παραγρ. 1 στοιχείο β) της οδηγίας 2004/17/ΕΚ.

⁽¹⁰⁾ Άρθρο 53 παραγρ. 1 στοιχείο α) της οδηγίας 2004/18/ΕΚ, άρθρο 55 παραγρ. 1 στοιχείο α) της οδηγίας 2004/17/ΕΚ· υπόθεση 31/87 *Beentjes* [1988] Συλλογή 4635 και υπόθεση C-225/98 *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [2000] Συλλογή I-7445· υπόθεση C-19/00 *SIAC Construction* [2001] Συλλογή I-7725.

⁽¹¹⁾ Βλ. για παράδειγμα τη νέα έκδοση του εγγράφου «Αγοράστε οικολογικά! Εγχειρίδιο για τις οικολογικές δημόσιες συμβάσεις», στη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm

⁽¹²⁾ Με άλλα λόγια, ο καθορισμός των κριτηρίων πρέπει να γίνεται με τρόπο που καθιστά δυνατό τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό ο οποίος ελαχιστοποιεί το πλεονέκτημα του υπερθεματιστή.

δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ή της κατοχής της απαραίτητης υποδομής από έναν συγκεκριμένο φορέα παροχής. Αντίστοιχα, στην περίπτωση διαδικασιών στις οποίες υποβάλλεται μόνο μία προσφορά, τούτη δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής για να εξασφαλίσει ότι η διαδικασία θα οδηγήσει στο μικρότερο κόστος για το κοινωνικό σύνολο

3.6.2. Ποσό της αντιστάθμισης σε περίπτωση που η ΥΓΟΣ δεν ανατίθεται στο πλαίσιο διαδικασίας υποβολής προσφορών

69. Σε περίπτωση που για μια συγκεκριμένη υπηρεσία υπάρχει γενικά αποδεκτή αποζημίωση με βάση τους όρους της αγοράς, η εν λόγω αποζημίωση αποτελεί τον καλύτερο δείκτη αναφοράς για την αντιστάθμιση ελλείπει διαδικασίας υποβολής προσφορών ⁽¹⁾.
70. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει τέτοια αποζημίωση με βάση τους όρους της αγοράς, το ποσό της αντιστάθμισης πρέπει να καθορίζεται βάσει ανάλυσης του κόστους στο οποίο, μια μέση επιχείρηση με χρηστή διαχείριση και κατάλληλα εξοπλισμένη με υλικά μέσα για την κάλυψη των απαιτήσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας, θα υποβαλλόταν για να εκτελέσει τις υποχρεώσεις αυτές, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων, καθώς και ενός εύλογου κέρδους για την εκτέλεση των σχετικών υποχρεώσεων. Ο στόχος είναι να διασφαλιστεί ότι δεν θα θεωρηθεί ως σημείο αναφοράς το υψηλό κόστος μιας μη αποδοτικής επιχείρησης.
71. Όσον αφορά την έννοια της «επιχείρησης με χρηστή διαχείριση» και ελλείπει επίσημου ορισμού, τα κράτη μέλη πρέπει να εφαρμόζουν αντικειμενικά κριτήρια που από οικονομική άποψη αναγνωρίζονται ως αντιπροσωπευτικά της ικανοποιητικής διαχείρισης. Η Επιτροπή εκτιμά ότι η απλή δημιουργία κέρδους δεν συνιστά επαρκές κριτήριο για να θεωρηθεί ότι μια επιχείρηση τελεί υπό «χρηστή διαχείριση». Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα επιχειρήσεων, ιδίως σε εκείνους τους τομείς όπου αναπτύσσονται συχνότερα ΥΓΟΣ, μπορούν να επηρεαστούν σε μεγάλο βαθμό από την ισχύ τους στην αγορά ή από τομεακούς κανόνες.
72. Κατά την άποψη της Επιτροπής, η έννοια της επιχείρησης «με χρηστή διαχείριση» συνεπάγεται συμμόρφωση με τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα σε επίπεδο εθνικό, διεθνές ή στο επίπεδο της Ένωσης. Τα κράτη μέλη μπορούν να βασίζονται τις αναλύσεις τους, μεταξύ άλλων, σε αναλυτικούς συντελεστές αντιπροσωπευτικούς της παραγωγικότητας (όπως, π.χ. κύκλος εργασιών ως προς τα επενδεδυμένα κεφάλαια, συνολικό κόστος ως προς τον κύκλο εργασιών, κύκλος εργασιών ανά απασχολούμενο, προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο ή δαπάνες προσωπικού ως προς την προστιθέμενη αξία). Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν αναλυτικούς συντελεστές σχετικούς με την ποιότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας σε αντιπαράβολή με τις προσδοκίες του χρήστη. Επιχείρηση που

έχει αναλάβει τη λειτουργία ΥΓΟΣ και δεν πληροί τα ποιοτικά κριτήρια που προβλέπει το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, δεν συνιστά επιχείρηση με χρηστή διαχείριση ακόμη και αν οι δαπάνες της είναι περιορισμένες.

73. Επιχειρήσεις με τέτοιους αναλυτικούς συντελεστές αντιπροσωπευτικούς της χρηστής διαχείρισης μπορούν να θεωρηθούν ως αντιπροσωπευτικές μέσες επιχειρήσεις. Ωστόσο, κατά την ανάλυση και σύγκριση της διάρθρωσης των δαπανών πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το μέγεθος της εξεταζόμενης επιχείρησης και το γεγονός ότι σε ορισμένους τομείς ενδέχεται να συνυπάρχουν επιχειρήσεις με πολύ διαφορετική διάρθρωση δαπανών.
74. Η αναφορά στις δαπάνες της «μέσης επιχείρησης» σε υπό εξέταση τομέα συνεπάγεται ότι έχουν ενδεχομένως ληφθεί υπόψη οι δαπάνες επαρκούς αριθμού επιχειρήσεων. Οι εν λόγω επιχειρήσεις ενδέχεται να είναι εγκατεστημένες στο ίδιο κράτος μέλος ή σε διαφορετικά κράτη μέλη. Ωστόσο, η Επιτροπή φρονεί ότι δεν μπορεί να γίνει αναφορά σε δαπάνες επιχείρησης που απολαύει μονοπωλιακής θέσης ή λαμβάνει αντιστάθμιση δημόσιας υπηρεσίας παρεχόμενη υπό όρους που δεν συμβιβάζονται με την νομοθεσία της Ένωσης, δεδομένου ότι και στις δύο περιπτώσεις το επίπεδο δαπανών ενδέχεται να είναι υψηλότερο του κανονικού. Οι δαπάνες που λαμβάνονται υπόψη είναι όλες δαπάνες που σχετίζονται με την ΥΓΟΣ, ήτοι οι άμεσες δαπάνες που είναι αναγκαίες για την εκτέλεση της ΥΓΟΣ και η κατάλληλη εισφορά στις έμμεσες δαπάνες που είναι κοινές τόσο στην ΥΓΟΣ όσο και σε άλλες δραστηριότητες.
75. Εάν το κράτος μέλος δύναται να αποδείξει ότι η διάρθρωση των δαπανών επιχείρησης στην οποία έχει ανατεθεί η λειτουργία ΥΓΟΣ είναι αντίστοιχη της μέσης διάρθρωσης των δαπανών συγκρίσιμων και αποτελεσματικών επιχειρήσεων στον υπό εξέταση τομέα, το ποσό της αντιστάθμισης που θα επιτρέψει στην επιχείρηση να καλύψει τις δαπάνες της, συμπεριλαμβανομένου ενός εύλογου κέρδους, θεωρείται ότι ανταποκρίνεται στο τέταρτο κριτήριο *Altmark*.
76. Ως «επιχείρηση κατάλληλα εξοπλισμένη με υλικά μέσα» νοείται η επιχείρηση που διαθέτει τους απαιτούμενους πόρους για άμεση εκπλήρωση των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας που αναλογούν στην επιχείρηση στην οποία ανατίθεται η λειτουργία της ΥΓΟΣ.
77. Με τον όρο «εύλογο κέρδος», νοείται το ποσοστό απόδοσης των κεφαλαίων ⁽²⁾ για τη συνολική διάρκεια της περιόδου +ανάθεσης που θα απαιτείτο από μια τυπική επιχείρηση η οποία εξετάζει το ενδεχόμενο να παράσχει ή όχι την υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο κινδύνου, όπως προβλέπεται στο τμήμα 3.5.

⁽¹⁾ Βλ. για παράδειγμα την απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση C 49/06 — Ιταλία — Κρατική ενίσχυση που έδωσε σε εφαρμογή η Ιταλία αναφορικά με την αμοιβή των Poste Italiane για την τοποθέτηση των εντοκών ταχυδρομικών γραμματιών, ΕΕ L 189 της 21.7.2009, σ. 3.

⁽²⁾ Ο συντελεστής απόδοσης του κεφαλαίου σημαίνει τον εσωτερικό συντελεστή απόδοσης (IRR) που επιτυγχάνει η επιχείρηση επί του επενδεδυμένου κεφαλαίου για τη διάρκεια ζωής του έργου, ήτοι ο IRR επί των ταμειακών ροών που απορρέουν από τη σύμβαση.